Ο ασκητισμός των οφθαλμών (Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 7 Αυγούστου, 2023

Ὅλοι θέλουμε τὶς νίκες, καλοί μου φίλοι. Ὅλοι! Καὶ πόσα δὲν κάνουμε γι’ αὐτές! Ἀκόμη καὶ γιὰ τὶς νίκες τῶν ποδοσφαιρικῶν ὁμάδων πανηγυρίζουμε! Ὅμως ὑπάρχουν καὶ κάποιες ἄλλες νίκες, οἱ πνευματικές, ποὺ – ἐδῶ ποὺ τὰ λέμε – εἶναι καὶ οἱ οὐσιαστικές. Κι αὐτὸ ἐπειδὴ αὐτὲς εἶναι οἱ ἀνώτερες, οἱ οὐράνιες καὶ οἱ αἰώνιες. Αὐτὲς δὲ οἱ νίκες ἐξασφαλίζονται μὲ πολλοὺς τρόπους, ἕνας ἐκ τῶν ὁποίων εἶναι καὶ ὁ ἀσκητισμὸς τῶν ὀφθαλμῶν. Δηλαδή; Τὰ πράγματα εἶναι ἁπλά, δέστε…

* * *

Ἀδιαμφισβήτητα ζοῦμε στὴν ἐποχὴ τοῦ θεάματος. Ποτὲ τὸ θέαμα δὲν εἶχε κατακλύσει τόσο πολὺ τὸν ἄνθρωπο, ὅσο σήμερα. Οἱ ὀθόνες βρίσκονται πλέον παντοῦ. Ἀκόμη καὶ στὴν τσέπη μας, ὅπως καὶ στὸ ἴδιο μας τὸ χέρι. Καὶ τί διαπιστώνεται πλέον; Ὅτι ἀκόμη καὶ τότε ποὺ βλέπουμε, διαβάζουμε καὶ θαυμάζουμε κάτι πραγματικὰ καλὸ μέσα ἀπ’ αὐτὲς τὶς ὀθόνες, ναὶ ἀκόμη καὶ τότε, βομβαρδιζόμαστε ἀπὸ ἄσχημες εἰκόνες, κάποτε δὲ καὶ προκλητικές! Τὰ κοινωνικὰ δίκτυα εἶναι γεμάτα ἀπ’ αὐτές. Ἀπευθύνονται πρὸς ὅλους ἀδιακρίτως. Ἀκόμη καὶ σ’ αὐτὰ τὰ παιδιά!

Ἡ κατάσταση αὐτὴ ἀσφαλῶς εἶναι ἀπαράδεκτη καὶ ἀποτελεῖ μέγα κίνδυνο γιὰ ὅλους, ἰδιαίτερα δὲ γιὰ τὴ νέα γενιά. Δὲν τὸ συζητᾶμε!

Ὡστόσο αὐτὴ ἡ κατάσταση εἶναι καὶ τὸ πεδίο, ἢ καλύτερα τὸ στάδιο, γιὰ νίκες. Γιὰ πνευματικὲς νίκες. Δόξα σοι ὁ Θεός!

Θὰ γίνει ἀμέσως αὐτὸ κατανοητὸ ἀπὸ τοῦτο τὸν λόγο ἑνὸς μεγάλου Ἁγίου καὶ πατέρα τῆς Ἐκκλησίας μας, τοῦ **Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἁγιορείτη**. Λέει, λοιπόν, αὐτὸς ὁ Ἅγιος: «***Γνώριζε ὅτι στὸν πόλεμο τῆς σάρκας δὲν ὑπάρχει πιὸ εὔκολη νίκη, ἀπὸ τὸ νὰ ἀποφεύγει νὰ βλέπει ὁ ἄνθρωπος, κυρίως ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα ποὺ σκανδαλίζουν***».

Δηλαδή, τί παρατηροῦμε ἐδῶ; Ὅτι ἡ ἀποφυγὴ τῶν προσώπων ἐκείνων, ποὺ σκανδαλίζουν, ἀποτελεῖ τὴν πιὸ εὔκολη πνευματικὴ νίκη, ἐκεῖ στὸν ἀγῶνα μας γιὰ τὴν χαλιναγώγηση τῆς σάρκας μας. Ναί!

Ὑπόψη ὅτι γιὰ τὴν χαλιναγώγηση τῆς σάρκας μας, ὅλοι κάτι κάνουμε σήμερα. Μὲ τὴν διατροφή, μὲ τὴν δίαιτα, μὲ τὴν ἄθληση, ἀκόμη καὶ μὲ τὸν καλλωπισμό. Γιατί νὰ μὴ γίνεται αὐτὸ καὶ πρὸς τὴν (πνευματικὴ) κατεύθυνση;

* * *

Ἆραγε αὐτὸ πού λέει ὁ Ἅγιος Νικόδημος, πῶς μπορεῖ νὰ γίνει; Θὰ πεῖτε. Μὰ μὲ τὴν **ἀσκητισμὸ τῶν ὀφθαλμῶν**. Καὶ τί εἶναι ἀκριβῶς αὐτός; Κατὰ τὸν μακαριστὸ ἅγιο Γέροντα π. Μᾶρκο Μανώλη,1 πρόκειται γιὰ τὰ ἑξῆς τρία πράγματα:

1. Γιὰ τὴν προσπάθεια νὰ μὴ βλέπουμε κάτι ἄσχημο, κυρίως ὅμως μὲ τὸ νὰ ἐξασκοῦμε τὰ μάτια μας στὸ νὰ βλέπουν ὅ,τι εἶναι πραγματικὰ καλό.

Δηλαδή, μὲ δικά μας λόγια, νὰ κάνουμε ὅ,τι καὶ ἡ μέλισσα. Ἡ ὁποία ἔχει μάθει τὸν ἑαυτὸ της ὄχι μόνο νὰ ἀποφεύγει τὰ ἄσχημα πράγματα, ἀκόμη δὲ καὶ ἐκεῖνα ποὺ δὲν ἔχουν νὰ τὶς προσφέρουν τίποτα (ὅπως ἕνα πεῦκο γιὰ παράδειγμα), ἀλλὰ νὰ πηγαίνει μόνο στὰ λουλούδια καὶ μάλιστα στὰ καλύτερα, ποὺ ὑπάρχουν στὴν εὐρύτερη περιοχή της.

2. Γιὰ τὸν ἀγῶνα μας νὰ φέρουμε τὰ μάτια μας σὲ συμφωνία μὲ τὴν καρδιὰ καὶ τὴ συνείδησή μας.

Πόσο σημαντικὸ δὲν εἶναι κι αὐτό! Γιατί, ἂν ἀσκήσουμε τὰ μάτια μας στὸ νὰ ἐνεργοῦν (δηλαδὴ στὸ νὰ βλέπουν) σύμφωνα μὲ τὴν καρδιὰ καὶ τὴν συνείδησή μας, ὅλα πιὰ θὰ εἶναι ἐντελῶς διαφορετικά. Θὰ μᾶς ἀναπαύει μόνο ἐκεῖνο, ποὺ ἡ καρδιά μας θέλει καὶ ἡ συνείδησή μας ἐπιδοκιμάζει. Ὅπως τονίζει ἡ Ἁγία Γραφὴ «*τὸ μάτι ποὺ βλέπει τὰ καλὰ εὐφραίνει τὴν καρδιὰ*» (Παροιμ.15,30). Ἐξάλλου ὅλοι, λίγο ὥς πολύ, ἔχουμε τὴν ἐμπειρία. Νά, τότε ποὺ εἴδαμε καὶ περιεργασθήκαμε κάτι ἄσχημο καὶ διαπιστώσαμε τὴν ἀναστάτωση τῆς ψυχῆς μας καὶ τὶς τύψεις τῆς συνείδησής μας.

3. Γιὰ τὴν ἐξάσκηση στὸ πῶς νὰ βλέπουμε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο.

Θὰ γίνει καλύτερα κατανοητὸ αὐτὸ μὲ τὸ ἑξῆς παράδειγμα. Σ’ ἕνα σοῦπερ μάρκετ πῆγε μία γιαγιὰ νὰ ψωνίσει. Ἐκεῖ τῆς ἔπεσε τὸ πορτοφόλι χωρὶς νὰ τὸ ἀντιληφθεῖ. Ὅμως τὸ εἶδε αὐτὸ μία νέα κοπέλα, ἔσκυψε, πῆρε τὸ πορτοφόλι, ἄγγιξε μὲ συμπόνια τὴ γιαγιὰ στὸν ὦμο καὶ τῆς τὸ ἔδωσε. Καὶ ἡ γιαγιὰ τί ἔκανε; Πρῶτα ἔπιασε τὸ χέρι τῆς κοπέλας ποὺ ἦταν στὸν ὦμο της καὶ τὸ ἀσπάστηκε κι ὕστερα πῆρε τὸ πορτοφόλι. Ἦταν ἡ ἀσυναίσθητη ἀπάντηση τῆς γιαγιᾶς στὸ πόσο ὡραῖα τὴν εἶδε αὐτὴ τὴν καημένη! Τονίζει ἡ Ἁγία Γραφή: «*Ἐκεῖνος, ποὺ ἔχει βλέμμα φιλικό, θὰ εὐλογηθεῖ*» (Παροιμ.22,9)

* * *

Ἀλλ’ εἶναι πολὺ χαρακτηριστικὰ τοῦτα τὰ λόγια τοῦ π. Μάρκου:

«***Τὰ μάτια τροφοδοτοῦν τὰ πάθη.*** *Ὅταν μὲ τὰ μάτια καταδικάζουμε ἢ περιφρονοῦμε τοὺς ἄλλους, τότε φουντώνει τὸ πάθος τῆς ὑπερηφανείας. Ὅταν δὲν ἐξασκοῦμε τὰ μάτια καὶ ἀντικρύσουμε κάποιο πρόσωπο ποὺ ἔχει φυσικὴ ὀμορφιά, τότε τροφοδοτοῦμε τὸ πάθος τῆς λαγνείας. Ὅταν ἀντικρύσουμε τροφὴ μὲ μάτια ποὺ δὲν ἔχουν ἀσκηθεῖ, τροφοδοτοῦμε τὸ πάθος τῆς λαιμαργείας … Τὰ μάτια εἶναι τὰ παράθυρα τῆς ψυχῆς καὶ ἂν τὰ ἀσκήσουμε κατάλληλα νὰ βλέπουν, τότε αὐτὸ ἀντανακλᾶται μέσα στὴν καρδιὰ καὶ στὴν ψυχή μας*»

* * *

Ἡ ἀσκητικὴ τῶν ὀφθαλμῶν εἶναι, ἰδιαίτερα σήμερα, ἐξαιρετικὰ ἐπιβεβλημένη, στὴν ἐποχὴ τοῦ θεάματος καὶ τῶν ὀθονῶν ποὺ ζοῦμε, γιὰ νὰ περιορισθοῦμε σ’ αὐτό. Καὶ τοῦτο ἂν σκεφθοῦμε ἐκεῖνο ποὺ ἀναφέρει καὶ πάλι ὁ **Ἅγιος Νικόδημος Ἁγιορείτης**: «***Καμμιὰ αἴσθηση δὲν μᾶς πολεμᾶ τόσο, ὅσο ἡ ὅραση*** ». Κι ὅπως τονίζει ὁ **ἱ. Χρυσόστομος, ἂν δὲν μποροῦμε νὰ συγκρατήσουμε τὴν πρώτη μας ματιά, ὡστόσο μποροῦμε τὴν δεύτερη καὶ τὶς ἑπόμενες, γιατί αὐτὲς πλέον κατευθύνονται ἀπ’ τὴ θέλησή μας**.

Ἐξάλλου, ὅπως πολὺ ὡραῖα ἐλέχθη …

«Αὐτὸ ποὺ δὲν βλέπεται, δὲν τυπώνεται στὴ διάνοια.

Αὐτὸ ποὺ δὲν ὑπάρχει στὴ διάνοια, δὲν κινεῖ τὴ φαντασία.

Αὐτὸ ποὺ δὲν κινεῖ τὴ φαντασία, οὔτε τὸ πάθος κινεῖ.

Κι ἂν δὲν κινεῖται τὸ πάθος, τότε ὑπάρχει ἐσωτερικὴ γαλήνη»

Γι’ αὐτὸ καὶ κατὰ τὴν Ἁγία Γραφὴ «*ὅποιος ἀποστρέφει τὰ μάτια του ἀπὸ τὶς ἡδονές, στεφανώνει τὴ ζωή του*» (Σοφ. Σειράχ). Καὶ τί ζητεῖ ἀπὸ μᾶς; Τοῦτο ἀκριβῶς: «*Μὴ σὲ νικήσει κάλλους ἐπιθυμία, οὔτε νὰ αἰχμαλωτισθεῖς ἀπὸ τὰ μάτια σου*» (Παροιμ.6,25).

Ὅπως θὰ μᾶς ποῦν καὶ οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, **τὰ μάτια ἀποτελοῦν ἀδιαμφισβήτητα τὶς πύλες τῆς ψυχῆς μας**! Καὶ «*ὁ διάβολος ἀπὸ τὰ δύο παράθυρα τῶν ματιῶν μας, ρίχνει μέσα της, τὰ πυρακτωμένα του βέλη*»! Νὰ γιατί τονίζει ἡ Ἁγία Γραφὴ «*ὁ θάνατος θὰ εἰσέλθει ἀπὸ τὰ παράθυρα*» (Ἰερεμ. 9, 21)

Ὁ **Μ. Βασίλειος** τονίζει τοῦτο: «*Μὴ συγκεντρώνεις τὴν προσοχή σου στὴ θέα σωμάτων, ποὺ σοῦ ἀφήνουν τὸ κεντρὶ τῆς ἡδονῆς*».

Κατὰ τὸν **ἱ. Χρυσόστομο** «***διὰ τῶν ὀφθαλμῶν κατέρχεται στὴν ψυχὴ ἡ ἐπιθυμία***». Μάλιστα, ὅπως ἀναφέρει, «*δὲν ὑπάρχει τίποτα περισσότερο ἀδιάντροπο καὶ ἀνήθικο, ἀπὸ τὰ μάτια ποὺ ἀνέχονται νὰ βλέπουν ἁμαρτωλὰ θεάματα*». Γι' αὐτὸ καὶ τονίζει: «***Ἀρχὴ τῆς σωφροσύνης εἶναι ἡ ἀποχὴ ἀπὸ ἄτοπη θέα***».

Ὁ **Ἅγιος Γρηγόριος Θεολόγος** ἐπικαλεῖται ἀκόμη καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ὁ ὁποῖος αἰχμαλωτίζοντας τὰ κορίτσια τοῦ Δαρείου, ἐπειδὴ ἦταν πολὺ ὄμορφα, δὲν δέχθηκε νὰ τὰ δεῖ, κρίνοντας ὅτι εἶναι ἀνάξιος αὐτὸς ποὺ νίκησε ἄντρες, νὰ νικηθεῖ ἀπὸ γυναῖκες!

* * *

Ξεχωριστὰ εἶναι τοῦτα τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ μας: «*Ἀκούσατε ὅτι ἔχει λεχθεῖ στοὺς ἀρχαίους: Μὴ μοιχεύσεις. Ἐγὼ ὅμως σᾶς λέγω, ὅτι* ***κάθε ἄνθρωπος ποὺ βλέπει μία γυναῖκα καὶ τὴν ἐπιθυμεῖ, ἤδη διέπραξε μ' αὐτὴν μοιχεία μέσα στὴν καρδιὰ του***» (Ματθ. 5,27).

Ὅπως καὶ αὐτά: «*Τὸ λυχνάρι τοῦ σώματος εἶναι ὁ ὀφθαλμός.****Ἐὰν ὁ ὀφθαλμός σου εἶναι ὑγιὴς τότε ὅλο σου τὸ σῶμα εἶναι φωτεινὸ***» (Ματθ. 6,22).

Γι' αὐτὸ καὶ λέει ὁ (παθών) ψαλμῳδὸς Δαβίδ: «*Ἀπόστρεψον τοὺς ὀφθαλμούς μου (Κύριε) τοῦ μὴ ἰδεῖν ματαιότητα*» (Ψαλμ. 118,37)

* * *

Ὁπωσδήποτε ὁ ἀσκητισμὸς τῶν ὀφθαλμῶν, μᾶς ἀφορᾶ ὅλους σήμερα, ἰδιαίτερα δὲ τοὺς νέους. Μάλιστα ἂν τὸν πετύχουν αὐτὸν οἱ νέοι, θὰ ἀπολαμβάνουν τὰ ἀγαθά του σ' ὁλόκληρη τὴ ζωή τους. Κι ὅπως οἱ καθαρὲς σκέψεις κάνουν τὴν καθαρὴ ζωή, ἔτσι καὶ τὰ καθαρὰ μάτια, ἡ ἐγρήγορση στὸ νὰ τὰ ἔχουμε πάντοτε καθαρά, στὸ νὰ τὰ στρέφουμε στὸν ὄντως Ὡραῖο καὶ στὰ μεγαλεῖα Του, καθιστοῦν καθαρὴ ὁλόκληρη τὴν ὕπαρξή μας. Καὶ τί ἀνείπωτη νίκη δὲν εἶναι αὐτή!

Σημείωσις:

1. Βλέπετε τὸ ὑπὸ ἔκδοση ἔργο μας «ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΙΔΑΧΕΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΡΟΝΤΑ π.

ΜΑΡΚΟΥ ΜΑΝΩΛΗ».

(Πηγή: "Ορθόδοξος Τύπος")